IPARRENDÉSZET
ÉS
MUNKÁSVÉDELEM

ÖSSZEÁLLITOTTÁK:

Dr. HELLE LÁSZLÓ
min. osztályfőnök

Dr. EGRI KÁLMÁN
min. tanácsos

Dr. KÁROLYI KÁROLY
min. osztólytanácsos

Dr. BAK GÁBOR
min. s. titkár

BUDAPEST, 1948

1.

Az 1893:XXVIII. tc.
az ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni védelméről és az iparfelügyelőkről.

(Szentesítést nyert 1893. évi december hó 11-én. — Kihirdettetett az „Országos Törvénytár"-ban 1893. évi december hó 27-én.)

I. FEJEZET.

A balesetek elhárítása és az alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének megóvása érdekében szükséges intézkedésekről.

1. §.

A munkaadó köteles ipartelepén mindazt létesíteni és fenntartani, ami, tekintettel a telep és az üzem minőségére, annak követelményeihez képest az alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének lehető biztosítása érdekében szükséges; és pedig:

a) azon helyeken, hol az alkalmazottak élete, testi épsége vagy egészsége leesés vagy valamely tárgy lehullása által veszélynek lehet kitéve, köteles megfelelő védőkészülékeket alkalmazni, a mélyedéseket valamint az oly tartályokat, melyeknél a beesés veszélye fennforog — amenyiben az üzem természete azt megengedi — kellőleg bekeríteni, illetve befedni;

b) a hajtó- és fogaskerekeket, a hajtóerő közvetítőket legalább is azon magasságig, ameddig az alkalmazottak vagy más járókelők azokkal érintkezhetnének, védőkészülékkel vagy korláttal ellátni;

c) körfűrészeken, a gyalu-, maró-, köszörülő- és más gépeken védőkészülékeket alkalmazni;

d) a gépek olajozását és a hajtószíjak alkalmazását, felrakását és leszedését, illetve a közlőműveket különös gonddal kezeltetni;

e) a felhúzó gépeknek veszély nélkül hord-, illetve szállító képességét úgy a teher-, valamint a személyszállítás tekintetében az iparhatóság közbenjöttével megállapítani, azt szembetűnő helyen megjelölni és afelett őrködni, hogy ezen gépek csak hordképességüknek megfelelő mérvben használtassanak s hogy biztonsági fogókészülékkel láttassanak el;

f) a gáz- és kőolajlámpákat akkép elhelyezni, hogy a tűzveszély ne fokoztassék; elég tágas, könnyen nyíló és hozzáférhető ki- és lejárásokat alkalmazni, a szükséges tűzoltókészülékeket gyors használatra mindig alkalmas állapotban készenlétben tartani;

g) a gyári helyiségek kellő szellőztetéséről és világításáról, a fejlődő gáz- és pornak, a hulladékok és egyéb szennynek eltávolításáról, oly zárt munkahelyiségekben pedig, melyekben az alkalmazottak hosszabb időn át tartózkodnak, arról gondoskodni, hogy a munkásokra elegendő mennyiségű légtér jusson;

h) arról gondoskodni, hogy azon alkalmazottak, kiknek mérges anyagokkal telt helyiségekbe kell bemenniök vagy ott tartózkodniok, respirátorokkal legyenek ellátva s a respirátorokat használják is; ott pedig, ahol nagymérvű por fejlődik, exhaustorok alkalmaztassanak;

i) az első segélyre szükséges köt- és gyógyszereket készletben tartani.

A kereskedelemügyi miniszter felhatalmaztatik, hogy a különböző iparágak üzemének viszonyaihoz képest szükséges hasontermészetű óvóintézkedéseket rendeleti úton szabályozza.

Munkaadó a jelen törvény értelmében az ipartelep tulajdonosa vagy bérlője, illetőleg a tulajdonos vagy bérlő nevében eljáró helyettes.

2. §.

Az ipari telepen alkalmazottak kötelesek a munkaadó által a vállalat üzeme körül az élet, testi épség és egészség biztosítása érdekében tett intézkedésekhez alkalmazkodni, illetve az etekintetben mérvadó rendszabályokat megtartani és teljesíteni.

3. §.

Ha az iparhatóság arról értesül, hogy az 1. és 2. §§ rendelkezései tekintetében hiányok és mulasztások forognak fenn, köteles azonnal intézkedni, illetve ha a tapasztalt hiány pótlása a munkaadót terheli, a munkaadót azoknak azonnal vagy záros határidő alatt való pótlására felhívni.

Az ebbeli határozatról az illető kerületi iparfelügyelő értesítendő.

4. §.

Az iparhatóság az 1. és 2. §§-ban foglalt intézkedések megtétele körüli eljárása alkalmából, amennyiben késedelem által veszély nem idéztetnék elő, az iparfelügyelőt szakvéleményének nyilvánítása végett megkeresheti.

5. §.

A munkaadónak joga van kívánni, amennyiben a késedelem veszéllyel nem jár, hogy az iparhatóság által elrendelt meghagyások célszerűsége iránt az iparfelügyelő meghallgattassék s hogy az iparhatóság az elrendelt intzkedések célszerű kivitele végett — amennyiben azt a körülmények indokolnák — az iparfelügyelőt helyszíni tárgyalásra hívja meg vagy pedig annak véleményét írásban szerezze meg.

Az iparfelügyelő véleményezése alá terjesztetni kért iparhatósági meghagyás elleni felfolyamodás határideje (1884:XVII. tc. 181. §.), ha az iparhatóság az iparfelügyelő meghallgatását megtagadta, ezen megtagadó határozatnak, ellenkező esetben pedig az iparfelügyelő véleménye folytán hozott iparhatósági határozatnak kihirdetésétől, illetőleg kézbesítésétől számítandó.

6. §.

Az iparhatóságnak a balesetek elhárítása és az ipartelepen alkalmazottak élete, testi épsége és egészségének megóvása érdekében az 1. és 2. §§ értelmében kiadott meghagyása ellen szóló felfolyamodás a végrehajtást nem gátolja.

Mindazonáltal, ha a munkaadó az elrendelt intézkedések foganatosítására kitűzött határidőn belül az 5. §. szerint az intézkedések célszerűsége tekintetében az iparfelügyelő meghallgatása iránti kívánatot terjesztette elő s ha a késedelem hátránnyal nem jár, az iparhatóság az elrendelt intézkedések foganatosítását az iparfelügyelő nyilatkozatának beérkeztéig függőben tartani köteles.

7. §.

A munkaadó az ipartelepen előfordult minden balesetet, mely egy vagy több alkalmazott megsérülését vonta maga után, a baleset megtörténtét követő 48 óra alatt az illetékes iparfelügyelőnek bejelenteni köteles.*

II. FEJEZET.

Az iparfelügyelőkről.

8. §.

Az iparügyekre vonatkozó törvények és rendeletek végrehajtásának ellenőrzését és az iparfejlesztési teendőket a kereskedelemügyi miniszter, a jelen törvény rendelkezéseinek korlátai között, iparfelügyelők által gyakorolja.

9. §.

Az iparfelügyelők a kereskedelemügyi miniszternek alárendelt államhivatalnokok.

10. §.

Iparfelügyelőkül csak azok alkalmazhatók, kik a köztisztviselők minősítéséről szóló 1883:I. tc. 1. § a) és b) pontjaiban körülírt minősítésen kívül:

* Az 1927:XXI. tc. 154. §-a szerint a bejelentésnek 24 órán belül kell megtörténnie.

a) az egyetemi vagy műegyetemi pályát sikerrel bevégezték s erről oklevéllel vagy azt pótló bizonyítvánnyal bírnak vagy

b) előző működésük alapján azon feltevésre jogosítanak, miszerint az ezen törvényben előírt kötelezettségeknek megfelelni képesek.

11. §.

Az iparfelügyelők rendszeresített létszáma és javadalmazása a kereskedelemügyi miniszteri tárca évi költségvetésében állapíttatik meg; szolgálati beosztásuk iránt a kereskedelemügyi miniszter rendeleti úton intézkedik.

A kereskedelemügyi miniszter egyes iparfelügyelői teendőkkel központi közegeit vagy más szakférfiakat is megbízhat.

12. §.

Az iparfelügyelők gyári vagy ipari üzletet sajátjukként vagy más által, vagy másnak helyettesei, vagy bérlői gyanánt üzemben nem tarthatnak, épp úgy nem lehetnek részesei vagy alkalmazottjai valamely iparvállalatnak.

13. §.

Az iparfelügyelők a jelen törvény alapján és a jelen törvény által kijelölt korlátok közt:

a) gyakorolják a gyárvizsgálatot;

b) közreműködnek az iparfejlesztési teendőkben.

Eljárni tartoznak továbbá mindazon ipari ügyekben, melyekkel akár külön törvény, akár rendelet az iparfelügyelőket bízza meg.

A) Az iparfelügyelők teendői a gyárvizsgálatok körül.

14. §.

Annak ellenőrzése végett, hogy az ipari ügykörre vonatkozó törvények és rendeletek a magyar korona országainak területén létező gyárak és nagyobb ipartelepeken megtartatnak-e, különösen pedig annak megvizsgálása végett, hogy foganatosítva lesznek-e a balesetek megelőzésére s az alkalmazottak életének, testi épségének s egészségének megóvására célozó intézkedések: az iparfelügyelők a következő szakaszokban körülírt gyárakat s nagyobb ipartelepeket évenkint legalább egyszer megvizsgálni tartoznak.

Ezen rendelkezésből folyólag az iparfelügyelőknek a következő szakaszokban körülírt ipartelepeken eszközlendő vizsgálat alkalmával főleg arra kell ügyelniök, hogy:

1. megtartatnak-e az 1884:XVII. tc.-be foglalt ipartörvénynek III. fejezet A), B), C) és D) pontjaiban, továbbá az 1891:XIII. és XIV. tc., egyéb törvények és rendeleteknek az ipar gyakorlására vonatkozó intézkedései;

2. megtartatnak-e, illetve foganatosítva lesznek-e az ott alkalmazottaknak baleset elleni védelmére, életének, testi épségének és egészségének megóvására célzó és a jelen törvény 1. és 2. §§-ban előírt intézkedések;

3. hogy a telepen mely balesetek fordultak elő s minő következményei voltak;

4. hogy az alkalmazottak baleset következményei ellen biztosítva vannak-e?

5. nincsenek-e oly intézmények, melyek az alkalmazottak keresményének élvezetét hátrányosan befolyásolhatják, nevezetesen nincsenek-e az alkalmazottak kénytelenítve szükségleteiket oly módon beszerezni, mely által keresményük élvezetében hátrányt szenvedhetnek.

15. §.

A 14. §-ban említett iparfelügyelői vizsgálat mindazon gyárakra, illetve ipari telepekre kiterjed, melyekben valamely elemi (gőz-, gáz-, víz-, szél-, hő-, lég-, elektromos-) erő által hajtott erőgép van alkalmazásban vagy amelyekben bár erőgép nem működik, de legalább 20 alkalmazott rendszerint foglalkoztattatik.

16. §.

A 14. § szerinti vizsgálat alá esnek még a mezőgazdasági és erdei, tej-, sajt-, vaj- és selyemtermeléssel kapcsolatos oly ipari telepek is, melyek elemi erővel hajtott mű által hozatnak működésbe vagy amelyek gőzkazánnal dolgoznak.

17. §.

Tekintet nélkül az alkalmazottak számára s tekintet nélkül arra, hogy erőgép által tartatnak-e működésben vagy sem, a 14. § szerinti vizsgálat még a következő ipari telepekre is kiterjed:

1. azon üzemekre, hol lőpor és egyéb robbanó szerek készülnek;
2. a gáz- és villanyvilágítást eszközlő ipari vállalatokra;
3. az agyagárú égetőkemencékre;
4. ásványolaj finomító telepekre;
5. csontégető telepekre;
6. csontfehérítő telepekre;
7. csontfőző telepekre;
8. csontzúzó telepekre;
9. enyvfőző telepekre;
10. faggyúolvasztókra;
11. fémöntődékre;
12. gyúszergyárakra;
13. len- és kenderáztatókra;
14. pörkölő kemencékre;
15. rongygyüjtő és osztályozó telepekre;
16. tüzijátékáru gyárakra;
17. vegyészeti gyárakra;
18. vér- és lúgfőzőkre.

E lajstrom aszerint, amint a technika fejlődéséhez képest az alkalmazottak biztonságára való tekintetek más ipargépeknél is fel-

merülnek, a kereskedelemügyi miniszter által, a belügyminiszterrel egyetértőleg, rendeleti úton módosítható; ezen módosítás azonban a törvényhozásnak utólag bejelentendő.

18. §.

Az I. fejezet 1. és 2. §-ainak intézkedései a pénzügyminiszter által kezelt ipartelepekre nézve is érvényesek. A pénzügyminiszter, amennyiben az iparfelügyelőknek tevékenységét igénybe venni nem kívánja, tartozik a szakszerű gyárfelügyeletről ezen telepekre nézve saját közegei által gondoskodni. Az ekkép gyakorolt felügyelet eredményeit közli a kereskedelemügyi miniszterrel, aki azokat a többi ipartelepek felügyeletére vonatkozó adatokkal együtt a törvény 43. §-ában említett jelentésébe fölveszi.

19. §.

A kereskedelemügyi miniszter egyébként felhatalmaztatik, hogy a 14. §-ban körülírt vizsgálatot, a felmerülő szükséghez képest, az 1884:XVII. tc. alá eső bármely ipartelepre is kiterjeszthesse, illetve, hogy ezeknél e vizsgálatot az iparfelügyelők által foganatosíttathassa.

20. §.

Az iparfelügyelőnek, amennyiben ebbeli minőségét a munkaadó vagy a telep vezetésével megbízott közeg előtt igazolta, jogában áll a vállalathoz tartozó minden helyiségben (munkatermek, gépházak, munkáslakházakban vagy az alkalmazottak elhelyezésére szolgáló egyéb s a telepekhez tartozó helyiségekben stb.) a nap bármely szakában megjelenni.

Éjjel, vagyis esti 8 órától reggeli 6 óráig folyó időszakban azonban a telepnek csak azon részeit tekintheti meg, melyekben az ipari munka ezen idő alatt is folyik.

21. §.

Az iparfelügyelő jogosítva van a vállalatnál alkalmazottak bármelyikéhez, valamint a munkaadóhoz a jelen törvény 14. §-a szerinti vizsgálati hatásköréhez tartozó ügyekben kérdéseket intézni és felvilágosításokat kívánni. Szintúgy jogosítva van az iparfelügyelő a vizsgálat tárgyára vonatkozó okmányok és kimutatások, úgyszintén az iparteleppel kapcsolatos intézmények (iskolák, kórházak stb.) megtekintésére.

22. §.

A munkaadó köteles az iparfelügyelőnek a jelen fejezet korlátai közt eszközlendő vizsgálat körébe tartozó kérdésekre nézve a kívánt felvilágosításokat megadni.

Valótlan feleleteket adnia, alkalmazottjait a felvilágosítások megadásától vagy panaszaik előterjesztésétől eltiltania vagy valótlan feleletek adására rábírnia nem szabad.

23. §.

Az iparfelügyelő a jelen fejezet értelmében eszközlendő vizsgálatból folyólag nem tehet oly kérdést, illetve nem igényelheti a telep azon részének megtekinthetését, mely kérdés vagy megtekintés által az illető telep szabadalmi és üzleti titka vagy különlegessége felderítetnék, vagy mely kérdésekre adandó felvilágosítás által a vállalat üzleti érdekeire közvetlenül vagy közvetve kár háramolhatnék.

Ha az iparfelügyelő a munkaadó ebbeli nyilatkozatát indokoltnak nem találná, etekintetben felterjesztéssel élhet a kereskedelemügyi miniszterhez, ki a továbbiak iránt intézkedik. Ha a kereskedelemügyi miniszter a telep említett részeinek megtekintését szükségesnek találja, ebbeli rendelkezése feltétlenül teljesítendő.

24. §.

A munkaadó jogosítva van a vállalat telepén és hozzátartozó részeiben eszközlendő vizsgálatnál az iparfelügyelőhöz kísérőül csatlakozni.

Az iparfelügyelő azonban jogosítva van az egyes alkalmazottakat, ha azt szükségesnek látja, tanúk nélkül is kihallgatni.

25. §.

Az iparfelügyelő a gyárvizsgálatok körüli teendőiben jóindulatú, a munkaadó, valamint az alkalmazottak méltányos és igazságos érdekeinek megfelelő ellenőrzői tevékenységet tartozik kifejteni s olykép eljárni, hogy az üzem ne gátoltassék s egyik fél jogosult érdeke se sértessék.

Működésénél kerülni tartozik minden olyan ténykedést, mely részrehajlásra gyanút szolgáltathatna.

26. §.

Az iparfelügyelők kötelesek a tudomásukra jutott üzleti vagy üzemi viszonyok tekintetében a legszigorúbb titoktartást megőrizni.

Ennek megszegése a szolgálati legsúlyosabb fegyelmi büntetést vonja maga után, fennmaradván a károsult félnek az iparfelügyelő elleni egyéb magánjogi igényei.

27. §.

Az iparfelügyelő jogosítva van szükség esetén az iparhatóságot vagy a helyi hatóságot, esetleg a hatósági orvost és az államépítészeti hivatalt a vizsgálatnál való közreműködésre megkeresni, mely hatóságok ezen közreműködést teljesíteni tartoznak.

28. §.

Az iparfelügyelő tartozik a munkaadót, esetleg az alkalmazottakat is az észlelt hiányok pótlására figyelmeztetni; köteles továbbá

a munkaadót útmutatással és szakszerű tanáccsal ellátni avégből, hogy az alkalmazottak élete, testi épsége vagy egészsége megóvására szolgáló intézkedések a lehető legcélszerűbben, mindazonáltal fölösleges költségek mellőzésével foganatosíttathassanak, úgyszintén köteles a munkaadó részére az erre vonatkozólag szükséges szakterveket díjmentesen elkészíteni.

Ha az iparfelügyelő a mulasztásokat törvénybe ütközőknek találja, vagy ha azt tapasztalná, hogy a munkaadó a figyelmeztetés dacára sem pótolta a hiányokat vagy nem tette meg a szükséges intézkedéseket, az esetben a további eljárás megindítása végett köteles az illetékes hatósághoz fordulni.

Az illető hatóság köteles határozatáról az iparfelügyelőt értesíteni s amennyiben az iparfelügyelő azt sérelmesnek vagy ki nem elégítőnek találná, az ellen felfolyamodással élhet.

29. §.

Minden vizsgálatról jegyzőkönyv veendő fel, mely az észlelt adatokat lehetőleg kimerítően tünteti fel s melyben feljegyzendő az is, vajjon a munkaadó és az alkalmazottak figyelmeztetve lettek-e az észlelt hiányokra és teendő intézkedésekre, továbbá, hogy mely esetekben történt az iparhatóságnál vagy más hatóságnál feljelentés.

A jegyzőkönyvet az iparfelügyelő a kereskedelemügyi miniszterhez felterjeszteni, másolatát ellenben megőrizni tartozik.

30. §.

A gyárvizsgálatok alkalmával az iparfelügyelők által gyűjtött adatok más, mint az ipartörvények s az ezekre vonatkozó rendeletek végrehajtásának céljaira vagy iparstatisztikai célokra fel nem használhatók.

Amennyiben az iparfelügyelő az észlelt hiányok alapján az iparhatóság vagy más hatóság intézkedését kívánja, a jegyzőkönyvből csak az illető hatóságot érdeklő részek közölhetők.

31. §.

A gyárvizsgálatok eredményéről évenkint kimerítő jelentés teendő a kereskedelemügyi miniszterhez.

B) Az iparfelügyelők teendői az iparfejlesztés körül.

32. §.

Az iparfelügyelők kötelesek a kerületükbe eső gyárakat és nagyobb ipari telepeket nyilvántartani és azokról jegyzéket vezetni.

33. §.

Kötelesek továbbá az iparfelügyelők a kerületükben lévő ipari és gyári alkalmazottak helyzetéről és bérviszonyairól statisztikai adatokat gyűjteni s ez adatokat rendszeresen kiegészíteni, illetve nyilvántartani.

34. §.

Az iparfelügyelők feladata lévén az iparfejlesztés közvetlen előmozdítására irányuló mozzanatokat is figyelemmel kísérni, e célból különösen kötelesek:

a) a kerületükben lévő összes ipari tanműhelyeket időnkint megvizsgálni s azok működését ellenőrizni;

b) az alsófokú ipari (tanonc) iskolákban időnkint megjelenni és a tanítás menetét ellenőrizni;

c) az iparvállalatoknak nyujtott segély kellő felhasználására, úgyszintén arra felügyelni, hogy az állami kedvezményekben részesülő gyárak által teljesíttetnek-e azon feltételek, melyekhez az állami kedvezmények köttettek;

d) a háziipar fejlesztése körül reájuk bízott teendőkben eljárni.

Az iparfelügyelők a jelen § értelmében való eljárásukról és észleleteikről a kereskedelemügyi miniszterhez jelentést tartoznak tenni.

35. §.

Ha az 1884:XVII. tc. 162. §-ában körülírt összebeszélések eseteiben az idézett törvény 163. §-ában megállapított eljárás eredményhez nem vezetne, a kereskedelemügyi miniszter a békéltető bizottság megalakításával, illetve a felmerült egyenetlenségek békés kiegyenlítésével és megszűntetésével az iparfelügyelőt bízhatja meg.

36. §.

Az iparhatóság köteles mindazon esetekben, midőn az 1884. évi XVII. tc. 27. és következő szakaszai szerinti eljárás rendeltetett el, az illető kerületi iparfelügyelőt a helyszíni tárgyalásra meghívni.

Az iparfelügyelőnek jogában áll mindazon esetekben, melyekben annak szükségét látja, továbbá köteles, ha az érdekelt fél ezt kívánja, a helyszíni tárgyalásoknál megjelenni és azokban résztvenni.

Ezen tárgyalásoknál kiterjeszteni tartozik figyelmét arra, hogy a telepek létesítését netalán indokolatlanul gátló körülmények méltányos módon megszüntettessenek; továbbá, hogy az alkalmazottak élete, testi épsége és egészsége fenntartását célzó intézkedések a telepengedély megadása esetén szak- és célszerűen megállapíttassanak.

Ha az iparfelügyelő a tárgyalásnál való személyes megjelenésében akadályozva lenne, véleményét írásbelileg közölheti az iparhatósággal.

Az ezen ügyekben hozandó határozatokról az iparfelügyelő is értesítendő, ki is az iparhatósági határozat ellen, ha azt az iparfejlesztés vagy az alkalmazottak élete és egészségének biztosítása, illetve baleset elleni védelme szempontjából sérelmesnek találja, — felfolyamodással élhet.

III. FEJEZET.

A kihágásokról, azok büntetéséről és az eljáró hatóságokról.

37. §.

Az, aki a jelen törvényben előírt kötelezettségek teljesítését elmulasztja, kihágást követ el, és az alantabb megállapított pénzbüntetéssel sujtandó, — fennmaradván úgy a polgári, mint büntető-törvény szerinti felelőssége, ha mulasztása miatt valamely baleset történt.

Ehhez képest az a munkaadó, ki a jelen törvény 1 §-ában előírt kötelezettség teljesítését elmulasztja, 100 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ha a mulasztásból másra testi sértés származott, a munkaadó — amennyiben mulasztása az általános büntetőtörvények súlya alá nem esik — 300 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Az alkalmazott, ki a jelen törvény 2. §-ában említett kötelezettséget megszegi, 100 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

38. §.

Az a munkaadó, ki az iparhatóság által az alkalmazottak életének, testi épségének vagy egészségének megóvása végett kiadott rendeleteket a kitűzött időn belül nem teljesíti, vagy ily rendeletek foganatosítását megtagadja, 300 frt-ig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Ugyanezen büntetéssel sujtandó az, ki az ilyen rendeletek foganatosításának ellenszegül.

39. §.

Az a munkaadó, aki az iparfelügyelőnek a jelen törvény értelmében megvizsgálható helyiségekbe való belépést meg nem engedi, vagy annak a jelen törvény értelmében adandó felvilágosításokat meg nem adja, vagy másokat ily felvilágosítások megadásától vagy panaszaik előterjesztésétől eltilt, vagy az iparfelügyelőnek a jelen törvény értelmében tehető kérdésére valótlan feleletet ad, vagy másokat valótlan feleletek adására rábírni törekszik, avagy aki az iparfelügyelőnek a jelen törvény értelmében megtekinthető okmányok és kimutatások felmutatását megtagadja, úgyszintén az, aki az iparfelügyelőnek a jelen törvény értelmében megvizsgálható helyiségekbe való belépését ellenszegüléssel megakadályozza, vagy azt gátolja, hogy az iparfelügyelő a 24. § értelmében a gyári alkalmazottakkal tanúk nélkül érintkezhessen, — amennyiben a cselekmény az általános büntető-törvények súlya alá nem esik — kihágást követ el és 50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Visszaesés esetében, ha az ezen kihágást elkövetőnek utolsó megbüntetése óta két év még el nem telt, a pénzbüntetés 300 frtig terjedhet.

40. §.

A jelen törvény 37., 38. és 39. §§-aiban említett kihágások eseteiben az 1884:XVII. tc. VII. fejezetében említett iparhatóságok az ott megállapított módozatok szerint járnak el.

Az alsóbb fokban hozott ítéletek ellen beadott fellebbezés halasztó hatállyal bír.

41. §.

A befolyó pénzbüntetések ipari, esetleg kereskedelmi oktatási célokra fordítandók.

1884:XVII. tc. 165. §-ának egyéb rendelkezései a jelen törvény 37., 38. és 39. §§-ban említett kihágások eseteiben is alkalmazandók.

IV. FEJEZET.

Zárhatározatok.

42. §.

Az 1884:XVII. tc. 158. § e) pontja hatályon kívül helyeztetik.

43. §.

Az iparfelügyelők jelentései alapján a kereskedelemügyi miniszter évenkint jelentést tesz a törvényhozásnak.

1.

Iparegészségügyi intézkedések és berendezések

1. Az iparfelügyelők szolgálati utasítása, illetve a 17.001/1901. kereskedelmi miniszteri számú rendelet 25. §-a alapján megkívánható iparegészségügyi intézkedések és berendezések.

Minden gyárat, illetve üzemet úgy kell létesíteni, illetve berendezni és meglevő ipartelep üzemét úgy kell fenntartani, hogy az a modern higiénia követelményeinek mindenben megfeleljen.

A legelső követelmény egyike az, hogy a munkahelyiségek és munkáslakások feltétlen szárazak legyenek. A nedvesnek mutatkozó helyiségeket, illetve falakat ki kell szárítani a falaknak ideiglenes körülárkolása segélyével.

Amennyire a viszonyok megengedik, a munkahelyiségeket legalább is a földszinten helyezzük el és lehetőleg kerüljük a pincehelyiségeknek műhely céljára való igénybevételét. Egyébként Budapest székesfőváros területére érvényes építésügyi szabályzat a pinceműhelyeknél többek között megköveteli, hogy a műhely padlója a végleges gyalogjáró, illetve az udvar szintje alatt legfeljebb 1.5 méter mélyen legyen és a helyiség magassága sík mennyezetnél átlag legalább 3 méter legyen.

A munkahelyiségeket úgy kell méretezni, vagy már meglevő munkahelyiségbe annyi munkást kell elhelyezni, hogy 1—1 munkásra legalább 7 köbméter légtér jusson. Munkáslakásoknál vagy barakkoknál az 1—1 munkásra eső légtér legalább 10 köbméter legyen. Azokban a helyiségekben, melyekben egészségre ártalmas gőz, gáz, vagy por képződik, annyi munkást kell alkalmazni, hogy 1—1-re legalább 15 köbméter légtér jusson. Utóbbi esetekben a helyiséget megfelelő természetes vagy mechanikai szellőzéssel kell ellátni. Amennyiben a gázok vagy gőzök könnyebbek a levegőnél, úgy felső, ha nehezebbek, alsó szellőzés alkalmazandó. Azokba a munkahelyiségekbe, melyekben könnyen párolgó anyagok gőzei (pl. benzin) jutnak a levegőbe, a friss levegőt kívülről kell benyomni a helyiségbe, más esetekben pedig szívó ventilátort célszerű alkalmazni.

Az egészségre ártalmas gőzöket, gázokat és port a keletkezés helyéről kell mechanikai berendezéssel elszívni és a szabadba vagy porkamrába vezetni. Ha maga a feldolgozandó vagy előállítandó anyag is pornemű, akkor megfelelő zárt készülékeket kell alkalmazni, hogy

az értékes, de egészségre ártalmas por a levegőbe ne jusson. Ha ez megfelelően nem vihető keresztül, úgy a munkások respirátorokkal látandók el. Gázok és gőzök esetén gázvédő álarcok alkalmazandók. (Lásd: „Ipari gázvédelem" alatt is.) A munkások általában nem szeretik viselni sem a respirátort, sem a gázvédő álarcot, mert ez szerintük kényelmetlen és a lélekzetvételt is nehezíti. Ennek oka részben az, hogy nálunk még nem alkalmaznak a munkások fejéhez és arcához szabott, megfelelő nagyságú respirátorokat és gázvédő álarcokat. A munkaadóknak mindenesetre kötelességük — ha szükség van — megfelelő respirátorokat és gázvédő álarcokat készenlétben tartani és a munkásokat ezek viselésére figyelmeztetni.

A műhelyeknek jó természetes és mesterséges világítással kell bírniok. Ha az ablaknyílás magassága legalább félakkora, mint a helyiségé, akkor az ablakterület nagysága a helyiség alapterületének kb 6—8-ad része, erős világítást igénylő helyiség esetén kb. 4-ed része legyen. Kisebb terjedelmű helyiségek világítására elegendő akkora ablaknyílás, melynek területe szorozva a magasságával, kb $^3/_{40}$-ed részét teszi a világítandó helyiség köbtartalmának.

Oly üzemeknél, melyekben por vagy szenny képződik, vagy amelyekben a munkások ruhái megnedvesednek, a munkások számára öltözőhelyiségek, vagy legalább elzárható, megfelelő ruhaszekrények (külön férfiaknak és külön nőknek) állítandók fel. Ilyen üzemeknél célszerű zuhanyrendszerű fürdőhelyiséget is létesíteni.

A telepeken az általános tisztaság fenntartására a lehető legnagyobb gondot kell fordítani, mely célból a hulladékot és szemetet naponkint el kell távolítani, a padlókat évenkint többször fel kell mosni és a falakat legalább évenkint egyszer meg kell tisztítani, vagy ki kell meszelni. A piszkosan tartott munkahelyiségek a betegségeknek melegágyát képezik. A helyiségekben kellő számú köpőcsésze is elhelyezendő, melynek tartalma naponkint az árnyékszékbe öntendő.

Az ipartelepeken 25—25 munkásra legalább egy-egy árnyékszéket kell létesíteni, külön a férfiaknak és külön a nőknek. Az árnyékszékek tisztántartására igen nagy gondot kell fordítani. Célszerű a felügyelettel egy külön egyént, kisebb ipartelepeknél pedig egy-egy munkást felváltva megbízni, aki a tisztántartásért felelősséggel tartozik. A nem vízöblítéses klozetek fertőtlenítésére mésztej használható.

Minden ipartelepnek el kell látva lenni megfelelő jó ivóvízzel. Kútvíz használata esetén a vizet meg kell vizsgáltatni abból a célból, hogy az a munkások egészségére nem ártalmas-e. Ahol a víz tartányban van, a tartány befödendő és csappal látandó el; közvetlen a tartályból vizet meríteni nem szabad. Minden munkás lehetőleg saját ivóedénnyel bírjon.

2. A gyárakat mosdó- és étkezőhelyiségek berendezésére kötelezi az alábbi 63.346/1921. számú K. M. rendelet.

A gyári munkások egészségének védelme érdekében, elsőrendű fontosságú arról gondoskodni, hogy étkezés, valamint az ipartelepről való eltávozás előtt kezüket, arcukat kellően megmoshassák. Ezért szükséges, hogy a kellőszámú mosdókészlet rendelkezésre álljon szappannal és tiszta törülközővel ellátva.

Hasonlóan fontos az is, hogy a déli étkezés alkalmával a gyárakban étkező munkások részére alkalmas étkezőhelyiség álljon rendelkezésre.

Ehhez képest felhívom kerületi iparfelügyelő urat, hogy minden nagyobb — legalább harminc munkást foglalkoztató — ipartelepen alkalmas mosdó helyiség berendezését kívánja meg, melyben legalább annyi mosdókészlet legyen, hogy a munkások egyharmad része egyszerre megmosakodhassék. A munkások részére tiszta törülközőt és szappant a munkaadó köteles díjtalanul adni.

Oly ipartelepeken, melyeken a munkahelyiségekben megfelelően elosztva kellőszámú mosdókészlet van, egyelőre a külön mosdóhelyiség berendezését nem kell megkívánni, figyelmeztetendő azonban a munkaadó arra, hogy a jövőben külön mosdóhelyiségről gondoskodjék.

Ily nagyobb ipartelepeken külön — télen fűthető — étkezőhelyiség berendezését is meg kell kívánni s ettől egyelőre legfeljebb oly telepeken lehet eltekinteni, amelyeken netalán a telepen kívül étkeznek az összes munkások.

3. Segélyszekrények tartalma. (Mentőszekrény.)*

A segélyszekrények tekintetében a 76.271/1899. sz. kereskedelemügyi miniszteri rendelet a következőleg rendelkezik:

A) Nagyobb ipartelepeken, melyeken erőgép s legalább 20 alkalmazott van rendszerint foglalkoztatva, kifogástalanul záródó bádog- vagy faszekrényben elzárva, de szükség esetén mindenki által azonnal megközelíthető módon készenlétben tartandó:

1. 1000 gr. Bruns-féle tisztított és zsírtalanított gyapot 100 grammos csomagokban;
2. 5 m. sterilgaze egyméteres csomagokban;
3. 10 drb. különböző szélességű mullpólya;

(Megjegyzés: A 65.559/1917. sz. K. M. rendelet az 1—3 pontokban felsorolt kötszerek helyett megfelelő mennyiségű kész kis kötszercsomag tartását rendeli el. Ez a rendelkezés azonban az első világháború és az azt követő zavaros viszonyok között feledésbe ment és nem hajtatott végre, amiben a rendelet megjelenésekor már igen kifejezetten jelentkező kötszerhiánynak is része van.)

4. 2 drb. flanelpólya, 8 cm. széles és 3 m. hosszú;
5. 3 drb Esmarch-féle háromszögű kendő;
6. (1 liter 1:1000 sublimátoldat pirosra festve. Felrás: „Méreg! sebkimosásra.") A 65.559/1917. sz. K. M. rendelet értelmében a men-

* Időközben megjelent a 7400/1939. Ip. M. számú rendelet az első segélynyujtásához szükséges eszközöknek és szereknek az ipari (kereskedelmi) vállalatok telepén készletben tartásáról, amely azonban a mentőládáknak folyamatban lévő szabványosítása miatt hatályon kívül helyeztetett.

tőszekrényekből kiküszöbölendő. A 92.062/1924. sz. K. M. rendelet szerint „Wetol-sebolajjal“ helyettesíthető.

7. 1000 cm² amerikai ragtapasz;
8. 2 drb szövött ruganyos pólya vérzés csillapítására;
9. egy tucat tábla közönséges vatta csonttörésekhez;
10. 1000 gr. tiszta vaselin égési sebekre;
11. 1 drb közönséges olló;
12. 50 drb biztosító tű;
13. nehány tábla vargakéreg;
14. 10 drb fa-sín, 20—60 cm hosszú;
15. 1 „ szappan;
16. 2 „ körömkefe;
17. 3 „ törülközőkendő;
18. 1 „ ivópohár;
19. 1 „ kanál;
20. 1 „ gennycsésze (borbélytál), továbbá
21. 1 „ mosdótál;
22. oly telepeken, melyekben az üzem természetéből kifolyólag csonttörések fordulhatnak elő, 2 drb Volkmann-féle lábszársín és 2 drb kar-sín bádogból vagy drótkosárból vattapárnával;
23. használati utasítás.

B) Olyan telepeken, melyeken:

1. erőgép van alkalmazva, de 20 alkalmazottnál kevesebb foglalkoztatva;

2. erőgép nem működik, de legalább 20 alkalmazott rendszerint foglalkoztatva van, kifogástalanul záródó bádog- vagy faszekrényben elzárva, de szükség esetén mindenkitől azonnal megközelíthető módon készletben tartandó:

1. 500 gr Bruns-féle zsírtalanított és tisztított gyapot 100 grammos csomagokban;
2. 3 m sterilgaze 1 méteres csomagokban;
3. 5 drb különböző szélességű mullpólya; l. a megjegyzést fennebb az A) 3. pontnál.
4. 1 drb flanelpólya, 8 cm. széles és 3 m. hosszú;
5. 2 drb Esmarch-féle háromszögű kendő;
6. (1 liter 1:1000 szublimátoldat pirosra festve. Felírás: „Méreg sebkimosásra.“) L. a megjegyzést az A) 6. pontnál!
7. 500 cm² amerikai ragtapasz;
8. 1 drb szövött ruganyos pólya vérzés csillapítására;
9. Fél tucat tábla közönséges vatta csonttörésekhez;
10. 500 gr. tiszta vaselin égési sebekhez;
11. 1 drb közönséges olló;
12. 20 drb biztosító tű;
13. néhány tábla vargakéreg;
14. 10 drb fa-sín 20—60 cm hosszú;
15. 1 „ szappan;
16. 1 „ körömkefe;
17. 2 „ törülközőkendő;
18. 1 „ ivópohár;
19. 1 drb kanál;
20. 1 „ gennycsésze (borbélytál), továbbá
21. 1 „ mosdótál;
22. oly telepeken, melyeken az üzem természetéből kifolyólag csonttörések fordulhatnak elő, 1 drb lábszár-sín (Volkmann-féle) és 1 drb kar-sín bádogból vagy drótkosárból vattapárnával;
23. használati utasítás.

C) Vegyi stb. gyárakban, melyekben az üzem természetéből kifolyólag mérgezések fordulhatnak elő, a mentőszekrényen kívül méregszekrény is tartandó „Ellenmérgek“ felírással s a következő tartalommal:

1. 100 gr. erős borecet vagy 2%-os ecetsavoldat. Felírás: Lúgmérgezéseknél kanalanként“;
2. 100 gr Magnesia. Felírás: „Savmérgezéseknél 1 kanállal 1 pohár vízben bevenni“;
3. 100 gr olaj;
4. 100 gr 5%-os kékgálicoldat. Felírás: „Hánytató 5 percenként 1 kávéskanállal, míg a hányás beáll. (Csak orvosok által alkalmazható);
5. 100 gr. törköly vagy szilvapálinka;
6. 100 gr aether. Felírás: „ájulásnál szagoltatni“;
7. 1 drb üveg- vagy szarukanál;
8. gyomormosó (1 drb üvegtölcsér és bárzsingcső kaucsukból);
9. használati utasítás az illető gyárban az üzem természetéből kifolyólag előfordulható mérgezések eseteire vonatkozólag.

(Megjegyzendő a szekrény fedelének belső lapján, hogy a gyomormosót csak orvos vagy orvos által kioktatott gyakorlott mentő használhatja.)“

4. A gümőkór terjedésének korlátozása tárgyában az 1893:XXVIII. tc. 1. §-a 1. pontjának második bekezdése alapján, 55.189/1898. K. M. szám alatt kiadott körrendelet.

1. A gyártelepek munkásházaiban a nyilvánvaló tüdővészben szenvedő, de még munkaképes egyének, lehetőleg külön helyiségekbe, vagy legalább is a többiektől elkülönített fekhelyeken helyezendők el.

A munkáshajlékok tisztaságára általában, különösen pedig ezok bőséges szellőztetésére kiváló gond fordítandó.

2. A gyártelepek munkatermeinek tisztaságáról, továbbá az 1884: XVII. tc. 117. §-ában megszabott munkaszünetek alatt való jó szellőztetésről a munkaadó — az 1893:XXVIII. törvénycikk 1. §-ának g) pontja értelmében — felelősség terhe alatt köteles gondoskodni. E rendelkezés nevezetesen azon munkahelyiségeknél követendő szigorúan, amelyekben részint a bennük folyó munka, részint a munkások nagy száma rontja és szennyezi a levegőt. A munkaadó ezenkívül tisztálkodásra s mosdásra szolgáló helyiségekről és eszközökről tartozik gondoskodni.

2.

Üzembiztonsági intézkedések

1. Balesetvédelem az építkezéseknél.*

Az építkezésekre az 1893:XXVIII. tc. rendelkezései érvényesek. Az építésvezető munkaadó köteles az építkezésen mindazt létesíteni és fenntartani, ami annak követelményeihez képest az alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének lehető biztosítása érdekében szükséges. Ennek értelmében köteles az állások, épületállványok, elhelyező-állványok, támaszok, ideiglenes állások olyan felállításáról gondoskodni, mely a baleseti lehetőségeket kizárja; köteles a tégla- és habarcs-felhúzókat, csigákat, csigasorokat, hajtó- és fogaskerekeket úgy elkeríteni, korláttal, védőkészülékkel ellátni, hogy az alkalmazottak vagy más járókelők azokkal érintkezésbe ne juthassanak.

A m. belügyminiszter az építkezéseknél az állványszerkezetek megvizsgálása és ellenőrzése tárgyában 1925. évi 227.128. sz .rendeletével a vármegyei és városi törvényhatóságokat az alábbiakra utasította:

Az építkezéseknél, különösen pedig az épülethelyreállítási munkálatoknál az utóbbi időben ismételten balesetek fordultak elő.

Az építőiparban foglalkoztatott munkások, valamint a közönség testi épségének megóvása érdekében felhívom Alispán (polgármester) urat, intézkedjék oly irányban, hogy törvényhatósága területén az elsőfokú építésrendőri hatóság legalább a földszint magasságát meghaladó állványszerkezeteket vizsgálja meg és ellenőrizze, hogy az állványozások megfelelnek-e az életbiztonság szempontjából támasztható követelményeknek.

Különösen a „lógó állványok" használata igényel ellenőrzést abból a szempontból, hogy elég erősek-e a lógó állványt tartó kötelek és általában kifogástalan-e az egész szerkezet, mert a balesetek legtöbb esetben onnan származnak, hogy a lógó állványok egyik vagy másik alkatrésze nem megfelelő.

E vizsgálatnak, illetőleg ellenőrzésnek természetesnek kell lennie, s azt olyképpen kell foganatosítani, hogy az építési munkák megkezdése és folytatása fennakadást ne szenvedjen."

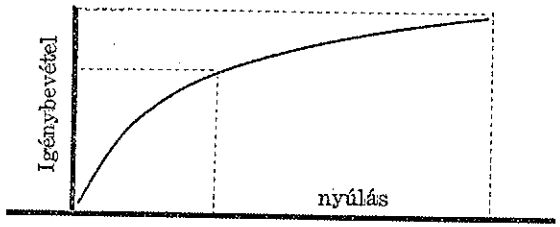
* A 17.001/1901. K. M. rendelet 9. §-a alapján az építőipari vizsgálatokat az 1893:XXVIII. tc. (munkásvédelem) szempontjából az építésziparfelügyelő végzi országos hatáskörrel.

Azokon a helyeken, amelyeken az alkalmazottak élete vagy testi épsége leesés vagy valamely tárgy lehullása által veszélynek lehet kitéve, köteles a felelős építésvezető megfelelő védőkészülékeket alkalmazni; mélyedéseket, nyílásokat, melyeknél a beesés veszélye fennforog — amennyiben az üzem természete megengedi — köteles kellőleg bekeríteni, illetve befedni.

A felhúzógépeknek veszély nélküli hord-, illetve szállítóképességét a teher-, valamint a személyszállítás tekintetében az iparhatóság közbenjöttével kell megállapítani, azt szembetűnő helyen megjelölni és afelett őrködni, hogy ezeket a gépeket csak a hordképességüknek megfelelő mérvben használják s biztonsági fogókészülékkel ellássák.

Köteles továbbá az építésvezető az első segélyre szükséges kötés gyógyszereket készletben tartani. A mentőszekrények tartalmát lásd: 431. oldalon.

Az építésvezető felelőssége tekintetében irányadó az a kúriai döntvény, melynek értelmében az állványok és feljárók az alkalmazott munkások testi épségének biztossága szempontjából korlátokkal látandók el. E tekintetben a munkaadó építész és vállalkozó felelőssége nem szűnik meg azáltal, hogy az állványok és feljárók felállítását elrendelik s azt a munkavezető pallérra bízzák, mert nagyobbmérvű építkezések kivitelére csakis okleveles építészek, illetve mérnökök vannak feljogosítva; amennyiben pedig a vállalkozó a megkívánt minősítéssel nem bír, okleveles helyettest tartozik alkalmazni. Bár baleset alkalmával az a kőműves-pallér is felelősséggel tartozik, akire az építés vezetője az állványok és feljárók felállítását bízta, azonban itt a fokozatos felelősség elve nem alkalmazható, mert ha többen követtek el mulasztást és a kártétel aránya közöttük meg nem állapítható, a felelős személyek egyetemlegesen felelősek.

(Az ide vetett ábra a kötél szakítási diagrammját tünteti fel.)

Ott, hol a fogókészülék a szán fenekére van szerelve, gondoskodni kell arról, hogy az alátámasztásnál a szán biztonsági készülékre ne nehezedjék, mert akkor alkatrészeinek megmozgatása, ha az egyébként még oly könnyen jár is, nem sikerülend.

Lukács Béla s. k.

3.

Egyes iparágak és üzemek munkásainak baleset- és egészségvédelme

Szabályrendelet az állati szőrneműeket feldolgozó ipartelepeken alkalmazott munkások egészségének megóvása tárgyában.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 18.848/1905. számú rendelete.

A ló-, szarvasmarha- és sertésszőröket feldolgozó és az 1893: XXVIII. tc. hatálya alá eső ipartelepeken, mint kefét, ecsetet, seprűket előállító és lószőrfonó-telepeken alkalmazott munkások egészségének megvédése érdekében az általános ipar egyészségügyi rendszabályokon kívül még a következő óvóintézkedések is alkalmazandók:

1. §. A nyers lőszőrök és sertésoldalszőrök feldolgozásuk előtt a következő eljárások közül a munkaadó tetszése szerint választható bármely eljárás szerint —, szabályszerűen fertőtlenítendők.

a) a nyersanyag legalább fél órán keresztül 0.15 atmoszféra túlnyomású áramló vízgőz behatásának teendő ki, vagy

b) legalább két óra hosszat forralandó vízben, vagy

c) legalább negyed óráig forralandó valamely fertőtlenítőanyag oldatában. Használható pl. erre a célra a felmangánsavas kálium (kálium hypermangánikum) 2 százalékos oldata, mely után a fehérítésre, illetve színtelenítésre 3—4 százalékos kénsav oldat alkalmazható.

2. §. A kereskedelemügyi m. miniszter elrendelheti, hogy a gőzzel való fertőtlenítés valamely nyilvános fertőtlenítő intézetben végeztessék.

Amennyiben valamely munkaadó a nyersanyag fertőtlenítését valamely nyilvános fertőtlenítő intézetben végezteti, köteles erről bizonyítványt szerezni és azt egy évig megőrizni.

E bizonyítvány az iparfelügyelő vagy az iparhatóság kívánságára felmutatandó.

3. §. A kereskedelemügyi m. miniszter megengedheti az 1. §-ban fel nem sorolt egyéb fertőtlenítési eljárás alkalmazását is.

4. §. A fertőtlenítésre köteles anyagok a fertőtlenítés előtt csakis oly műveleteknek vettettetnek alá, amelyek a nyers szőrök kicsomagolására, megvizsgálására, osztályozására és fertőtlenítéshez való előkészítésére, nemkülönben azoknak romlástól való megóvására vonatkoznak.

5. §.Nem kötelező a fertőtlenítés az olyan nyersanyagokra, amelyekről a munkadó hitelt érdemlő módon bizonyítani képes, hogy azt már szabályszerűen fertőtlenített állapotban szerzi be és a többi, nem fertőtlenített, nyersanyagtól elkülönítve tartja.

Kétes esetekben azonban a kereskedelemügyi m. miniszter elrendelheti az anyag fertőtlenítését.

6. §. Fertőtlenítéssel egyértelműnek vehető a szőrféleknek fehérítése és színtelenítése vagy festése, amennyiben ez valamely fertőtlenítő hatású anyaggal, mint kénessavval, salétromsavas ezüsttel, hydrogénhyperoxiddal, stb. történt, vagy amennyiben a színtelenítés vagy festés főzéssel jár.

Nem kötelező tehát a fertőtlenítés az oly anyagokra, amelyeket a munkaadó ily módon fehérítve szerez be, vagy amelyeket a további feldolgozás előtt fehérítő, vagy színtelenítő eljárásnak vet alá.

7. §. A nem fertőtlenített, de fertőtlenítésre köteles anyag (1. §) elkülönített és jól zárható helyiségben zár alatt tartandó. Ezen helyiség tisztán tartandó, a padlókra és falakra leülepedett por nedves seprűvel eltávolítandó s a tisztogatás alkalmával összegyüjtött por és a nem értékesíthető hulladék tűzben elégetendők.

Egyéb nyers szőrneműek külön rekeszben tartandók.

8. §. A kereskedelemügyi m. miniszter felmentést adhat a fertőtlenítés kötelezettsége alól oly anyagokra, amelyek a fentebb elősorolt fertőtlenítő eljárások egyikének sem vethetők alá anélkül, hogy ezáltal az anyag használhatósága, feldolgozhatósága, tartóssága vagy értéke tekintetében káros változást szenvedne.

9. §. Felmentést adhat továbbá a kereskedelemügyi m. miniszter az oly anyagokra is, melyekről a munkaadó hitelesen igazolni képes, hogy azok származási, illetve beszerzési helyükön olyan eljárásnak vetettek alá, mely a szabályszerű fertőtlenítéssel egyenértékűnek tekintendő.

10. §. Nem fertőtlenített szőrökkel végzendő munkára, valamint a fertőtlenítésre fiatal munkások és gyermekek nem alkalmazhatók, valamint oly felnőtt férfi és női munkások sem, akiknek valamely fedetlen testrészükön, különösen pedig az arcon, nyakon, kezeken stb. bőrsérülésük van.

11. §. Oly gépek, melyek a szőrök összekeverésére, tisztítására, tépésére szolgálnak (mint pl. az ú. n. farkasok) porköpennyel veendők

körül, amelyből a port egy aspirator (szívókészülék) a porgyüjtőbe vezeti.

A gyüjtött por, amennyiben nem fertőtlenített anyagból (1. §) származik, tűzben elégetendő.

12. §. A nem fertőtlenített szőrfélék feldolgozásával, valamint a fertőtlenítéssel foglalkozó munkások részére a munkaadó a munka alatt viselendő s külön e célra szolgáló munkaruhákat (köntöst és sapkát) köteles tartani.

E ruhák a munkaidőn kívül a külön létesítendő öltözőhelyiségben egy bizonyos meghatározott helyen tartandók, onnan el nem vihetők s állandóan csak egy ugyanazon munkás által hordhatók.

E ruhák hetenkint egyszer fertőtlenítendők.

A munkaadók továbbá gondoskodni tartoznak arról is, hogy a még nem fertőtlenített anyagokkal dolgozó, úgyszintén a fertőtlenítést végző munkások hetenként egyszer meleg fürdőt vegyenek, továbbá arról is, hogy a munkások — vagyis, akik nem fertőtlenített anyagokkal dolgoznak —, hetenként egyszer meleg fürdőt vegyenek.

A munkások étkezés, illetőleg az étkezőhelyiségbe való belépésük, valamint az iparteleprőI való eltávozásuk előtt munkaruhájukat letenni, kezeiket, arcukat és nyakukat szappannal megmosni és szájukat vízzel kiöblíteni tartoznak.

A mosdás céljaira az öltözőhelyiséggel kapcsolatban mosdóhelyiség is létesítendő, mely az öltözőhelyiséggel közös is lehet s melyben szappannak és tiszta törülközőknek elégséges számban kell a munkások renddelkezésére állani.

13. §. A munkahelyiségeknek elég tágasaknak és szellősöknek kell lenniök s naponta kétszer szellőztetendők.

Evégből az ajtók és ablakok a munka megkezdése előtt és után, valamint a munkaközi szünetek alatt is, de naponként legalább is kétszer fél-fél óráig nyitva tartandók, mely idő alatt a munkásoknak a helyiségeken kívül kell tartózkodniok.

Takarítás alkalmával a por képződése lehetőleg elkerülendő; e célból a padlózatról a por és hulladékok nedves seprűvel feltörlendők és elégetendők.

A munkaasztalok naponta nedves ruhával vagy seprűvel letakarítandók s hetenként egyszer legalább lemosandók.

A telep azon helyiségének falai, melyekben a fertőtlenítendő anyag raktároztatik vagy amelyekben a fertőtlenítés végeztetik, ha nem moshatók, évenként legalább kétszer frissen bemeszelendők s a padlók fertőtlenítendők.

Új telepek létesítésénél vagy a meglevők nagyobbításánál mindazon helyiségek, amelyekben a munka porképződéssel jár, oly légréteggel kell bírniok, hogy az azokban foglalkoztatott minden egyes munkásra legalább 15 köbméternyi légtér jusson.

Azon helyiségek padlóinak, melyek a fertőtlenítés céljaira vagy a fertőtlenítendő anyag elraktározására szolgálnak, a nedvesség behatolásától menteseknek, tehát betonból, cementből vagy aszfaltból stb. készülteknek kell lenniök.

14. §. A munkaadó köteles jegyzéket vezetni a nyersanyag beszerzéséről, nevezetesen honnan, mikor és mennyit szerzett be, mikor és mily eljárással végezte a fertőtlenítést.

15. §. A munkahelyiségekben az étkezés feltétlenül eltiltandó.

Nagyobb ipartelepeken, a telepnek egy pormentes részén külön, a hideg időszakban fűthető étkezőhelyiség létesítendő a munkások számára.

Ily étkezőhelyiségek létesítése csak oly telepeken engedhető el, amelyeken a munkások egyáltalán nem étkeznek a telepen való tartózkodásuk alatt.

16. §. Ezen szabályrendelet a munkahelyiségekben kifüggesztendő s annak a munkásokra vonatkozó rendelkezései (10., 12., 15. §§-ok) a munkarendbe is felveendők.

17. §. Az, aki a jelen rendeletben előírt kötelezettségek teljesítését elmulasztja, amennyiben mulasztása sem a büntető törvénykönyvek, sem az 1884. évi XVII. tc. elbírálása alá nem esik, az 1884. évi XVII. tc. 166. §-ában megjelölt iparhatóságok által az 1893. évi XXVIII. tc. 37. §-a alapján büntettetik, és pedig a rendelet intézkedéseit meg nem tartó munkaadó ezen szakasz 2-ik, illetve 3-ik bekezdése értelmében pénzbüntetéssel.

Kiadatott az 1893:XXVIII. tc. 1. §-ának utolsóelőtti bekezdése alapján a kereskedelemügyi m. miniszternek 1905. évi 18.848. számú rendeletével.

A zsákkölcsönző telepek iparfelügyeleti vizsgálatánál követendő irányelvekről.

A kereskedelemügyi miniszter 66.567/1911. számú rendelete.

1. Megakadályozandó, hogy a zsákkölcsönző telepek zárt helyiségeibe a zsákok poros állapotban kerüljenek be, a zsákok vagy már jól kiporozott állapotban szállítandók a zárt munkahelyiségekbe vagy pedig a zárt munkahelyiségekben porológépek állítandók fel, melyekbe a zsákok közvetlenül a szabadból juttatandók be.

A porológép exhaustorral kötendő össze, mellyel a por egy porkamrába gyüjthető. A porolás tartama alatt ezen helyiségben csupán a porológép működését szabályozó munkás lehet jelen és ezen porológép olymódon burkolandó, hogy abból por ki ne szállhasson és amennyiben a gép működése közben a levegőbe mégis por kerülne, akkor az ott dolgozó munkás respirátorral látandó el.

Porológép helyett természetszerűleg vacuum cleaner vagy egyéb megfelelő mechanikai portalanító berendezés is alkalmazható.

Ilynemű berendezések beszerzésének szüksége az eljáró iparfelügyelő részéről a helyi viszonyok figyelembevétele mellett bírálandó el. (l. lejebb.)

2. A telepek azon helyiségei, melyekben a zsákok osztályozása és javítása folyik, tágasak, világosak és jól szellőztethetők legyenek, a munkaközi szünetekben szorgosan szellőztetendők és padlójuk

naponta kétszer fellocsolandó. E padlók olykép és oly anyagból készítendők, mely nedves ruhával feltörölhető és melyről a por és hulladék könnyen eltávolítható.

A helyiségek évenként legalább kétszer kimeszelendők és alaposan kitakarítandók, mely takarítás természetszerűleg még nem teszi nélkülözhetővé a napi rendes tisztogatást.

3. A szóban forgó telepeken 16 évesnél fiatalabb munkások nem alkalmazhatók.

4. A zsákkölcsönző telepeken alkalmazott munkásokat a munkaadó munkásruhával, köpennyel és sapkával köteles ellátni és gondoskodni tartozik arról, hogy azokat munkaközben munkásai viseljék.

5. A telepeken mosdószerek, nevezetesen mosdóvíz, szappan, kefe, törülköző és pohár tartandó készenlétben és a munkaadó köteles arról gondoskodni, hogy a munkások étkezés és a telepről való távozás előtt arcukat és kezüket megmossák és szájukat kiöblítsék.

Az elsőfokú iparhatóságok utasíttatnak, hogy a hatóságuk területén lévő, vagy ezután felállítandó telepekről vagy azoknak megszűnéséről az illetékes kerületi iparfelügyelőket haladéktalanul értésítsék. (9282/911. sz. K. M. R.)

A kerületi iparfelügyelők külön rendelettel utasíttattak, hogy a szóban forgó telepek vizsgálata alkalmával az idézett rendeletben a vizsgálatnál követendő irányelvek 1. pontjának végrehajtása körül fokozott körültekintéssel járjanak el, hogy az érdekelt teleptulajdonosok költségesebb portalanító berendezések alkalmazása által esetleg indokolatlanul meg ne terheltessenek.

Amennyiben egyes esetekben valamely zsákkölcsönző telepen a portalanító berendezés létesítése iránti intézkedés mutatkoznék szükségesnek, erről a kerületi iparfelügyelő, mint költséges beerndezések iránti intézkedések megtételénél minden esetben, még a berendezés elrendelése előtt a kereskedelemügyi miniszterhez esetről-esetre kimerítő és indokolt jelentést tartozik tenni. (66.567/1911. K. M. R.)

A gyufagyárakban (gyufát készítő üzemekben) foglalkoztatott munkások testi épségének és egészségének megóvása céljából szükséges külön intézkedések.
(90.226/1916. K. M. R.)

A gyufagyári munkások egészsége megóvása tárgyában 1898. évi március hó 27-én 24.929. szám alatt a belügyminiszter által a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg kibocsátott szabályrendeletet a belügyminiszter 1917. évi március hó 31-ével egész terjedelmében hatályon kívül helyezvén, az 1893:XXVIII. tc. 1. §-a és az 1884:XVII. tc. 116. §-a alapján a kereskedelemügyi miniszter a következőket rendelte el:

1. §. A gyufagyárakban (gyufát készítő üzemekben) a gyujtókeverékek előállítására szolgáló anyagok, mint a vörös foszfor, chlórsavas káli, kénantimon stb. csak a munkahelyiségektől teljesen elválasztott, könnyű fedéllel ellátott, tűzbiztos raktárban tarthatók.

Annak a helyiségnek, amelyben a gyáros chlórsavas kálit tart, a többi helyiségtől is teljesen elkülönítettnek kell lennie, közvetlenül a szabadba nyíló ajtóval. Ebben a helyiségben chlórsavas kálin kívül semmit sem szabad tartani.

2. §. A raktárból a munkahelyiségekbe chlórsavas kálit csak zárt edényekben s csak közvetlenül a feldolgozás megkezdése előtt szabad vinni, és pedig oly mennyiségben, amennyi aznap feldolgozás alá kerül.

A netalán fel nem használt mennyiséget a gyujtókeverék (gyujtómassza) elkészítése után a raktárba vissza kell vinni.

3. §. A gyujtókeverékek (gyujtómasszák) elkészítése, valamint az ehhez szükséges anyagoknak a raktárból való kivétele csak teljesen megbízható s az e részben figyelembe veendő óvszabályokat ismerő munkásokra bízható.

4. §. A chlórsavas káli és ezenkívül mindazok az anyagok, amelyek a gyujtó készítésénél felhasználtatnak, olymódon tartandók és kezelendők, hogy poruk a munkahelyiség levegőjébe ne kerülhessen.

A chlórsavas káli csak finoman porhanyítva, nedves állapotban, dobás, ütés és dörzsölés gondos elkerülése mellett keverhető a szintén fínoman porhanyított egyéb gyujtóanyagokkal, minők a kénantimon, vörös foszfor s hasonlók.

5. §. A dörzsfelület keveréke (masszája) elkülönített helyiségben készítendő, mely kizárólag csak erre a célra használható. Ez a helyiség a gyujtókeverék (gyujtómassza) készítésére rendelt helyiséggel ajtó vagy ablak útján összeköttetésben lehet ugyan, de az egyik helyiségből a másikba anyagot vinni, az egyik helyiségben használt eszközöket a másik helyiségbe átvinni nem szabad.

6. §. Azokban a helyiségekben, melyekben gyujtókeveréket (gyujtómosszát) vagy dörzsfelületek bevonására szolgáló keveréket készítenek, a kályhák egy méter magasságig s a kályha külső felületétől legalább 30 cm-nyi távolságban szilárd fémernyővel veendők körül.

7. §. A gyártás természeténél fogva a bemártott gyujtószálak szárításának külön kamrákban kell történnie, melyek kizárólag csak erre a célra használhatók.

A szárítókamrák megfelelően szellőztetendők. A szellőztető készülékek úgy készítendők, hogy azok kívülről is működésbe hozhatók legyenek.

A gyártulajdonos gondoskodni köteles arról, hogy a szárítókamrák, mielőtt a munkások a gyujtószálak berakása vagy kivétele céljából azokba bemennének, megfelelően kiszellőztettessenek.

8. §. Az összes munkahelyiségeknek elegendő számú és méretű, a sötétség beálltával a munkások eltávozásáig kellően megvilágított tűzbiztos lejárattal, illetőleg kijárattal kell bírniok.

Az összes munkahelyiségeket úgy kell berendezni, hogy a szükséghez képest alaposan szellőztethetők legyenek.

A munkahelyiségek a munkaközi szünetek alatt mindenkor gondosan kiszellőztetendők s a munka befejeztével naponként alaposan kitakarítandók.

A takarításnál összegyült gyujtóanyagot, úgyszintén dörzsfelü-

letek bevonására szolgáló anyagot tartalmazó hulladékot alkalmas helyen kellő óvatossággal azonnal el kell égetni.

9. §. Minden gyufagyárban megfelelő hosszúságú tömlővel felszerelt légzőkészüléket kell használható állapotban készen tartani.

10. A dörzsfelületek keverékének, valamint a gyujtókeveréknek (gyujtómasszának) készítésénél és a gyujtószálaknak a gyujtókeverékbe (gyujtómasszába) való bemártásánál foglalkoztatott munkások a munka megkezdése előtt közönségesen viselt ruhájukat levetni s a munkaadó által rendelkezésükre bocsátandó, az egész testet, illetve a munkás alsó ruházatát elfedő munkaköpenyt, illetőleg munkaruhát felölteni kötelesek. A ruhaváltásra, a közönségesen viselt ruhának munka közben való megóvására, valamint a munkaruhának ruhatartóval ellátott megfelelő öltözőhelyiséget köteles kijelölni.

11. §. A munkahelyiségek közvetlen közelében külön mosdóhelyiséget kell berendezni. A mosdóhelyiségben annyi vagy oly terjedelmű mosdókészüléket kell felállítani, hogy a munkásoknak egyötöde egyidőben mosakodhassék. Csakis oly mosdóberendezés alkalmazható, melynél a mosdóvíz csapról ereszthető, a szennyvíz lefolyik s így a munkások a vizet mindig tiszta sugárban kapják.

12. §. A munkaadó köteles gondoskodni arról, hogy a 9. §-ban említett munkánál foglalkoztatott munkások étkezés előtt, valamint a gyárból való eltávozás előtt kezeiket gondosan megmossák és a munka közben használt felsőruhát levessék.

13. §. A munkaadónak nem szabad megengedni, hogy a munkások élelmiszereket vagy italokat vigyenek vagy hozhassanak a munkahelyiségekbe.

A munkaadó munkásai részére étkezés céljából külön étkezőhelyiséget köteles berendezni s ügyelni kell arra, hogy a munkások ebben a helyiségben helyezzék el az esetleg magukkal hozott élelmiszereket.

14. §. A gyujtókeveréknek (gyujtómasszának) és a dörzsfelületek keverékének (masszájának) készítésénél, a gyujtók mártásánál, végül a gyujtóárunak a szárítóhelyiségekbe való berakásánál s onnan való kivételénél tizenhat éven aluli munkásokat alkalmazni tilos.

15. §. A munkaadó köteles gondoskodni arról, hogy az üzemi helyiségekbe idegenek, ezekhez számítva az alkalmazottaknak ott nem foglalkoztatott hozzátartozóit is, bebocsátást ne nyerhessenek.

16. §. Új gyufagyárak létesítésénél és berendezésénél a fenti követelmények érvényesítésén kívül gondoskodni kell arról is, hogy az új gyárak összes munkahelyiségei legalább is négy és fél méter magasak, világosak és a szellőztetés foganatosítására eleve is alkalmasak legyenek. A gyútömeg készítésére, a szálak bemártására, a mártott szálak szárítására s a gyufa első csomagolására szolgáló helyiségeket tűzvész tovaterjedésének meggátlására alkalmas módon kell építeni, illetve kiképezni.

17. §. E rendelet egy példánya és az alábbi figyelmeztetés az összes munkahelyiségekben könnyen hozzáférhető helyen kifüggesztve tartandó.

Figyelmeztetés. A foszformentes gyufagyártásnál használt chlórsavas káli fával, liszttel, cukorral, fűszerrel, stb. szóval szerves anyagokkal, továbbá kénnel, szénnel, foszforral, ércporokkal dörzsölve, törve vagy felmelegítve igen hevesen robban. Az említett anyagokkal dörzsölve, törve, igen csekély mennyiségű chlórsavas káli is végzetes balesetet idézhet elő. Minden munkás a legnagyobb gonddal ügyelni köteles ennélfogva arra, hogy a chlórsavas kálihoz avatatlanok hozzá ne férhessenek, azok a munkások pedig, akik chlórsavas kálival dolgoznak, ügyelni kötelesek arra, hogy chlórsavas káli el ne szóródjék.

A raktárból chlórsavas kálit a munkahelyiségbe csak közvetlenül a feldolgozás előtt szabad vinni. Az edényt állandóan befedve kell tartani, hogy szerves por, továbbá kén, szén, fémpor, cukor, liszt, stb. bele ne hullhasson.

A chlórsavas kálit tartalmazó edényhez, illetőleg a munkahelyiség ama részéhez, ahol chlórsavas kálival dolgoznak, tűzzel közeledni, az edényt tűzhöz, kályhához közel vinni, melegíteni tilos. Ugyancsak távol kell ettől a helytől tartani minden zsiradékot és olajféléket.

A chlórsavas kálit tartalmazó hordókat s egyéb tartályokat földre ejteni, feldönteni, bármivel megütni vagy erős rázásnak kitenni nem szabad.

18. §. Az, aki az e rendeletben előírt kötelezettségek bármelyikének teljesítését elmulasztja, amennyiben mulasztása nem ütközik a büntető törvénykönyvnek valamelyikébe vagy az ipartörvénybe, az 1893:XXVIII. tc. 37. §-a alapján büntettetik, és pedig a rendelet intézkedéseit meg nem tartó munkaadó az idézett törvény 31. §-ának 2-ik, illetőleg 3-ik bekezdése értelmében 200, illetőleg 600 koronáig, az alkalmazott pedig 200 koronáig terjedő pénzbüntetéssel.

Az e rendeletbe ütköző kihágások ügyében az 1901:XX. törvénycikk 13. §-ában megjelölt hatóságok, mint rendőri büntető bíróságok járnak el.

A 19. § szerint a rendelet 1917. évi április 1-én lépett hatályba.

Munkásvédelem
a kő-,agyag-, homok-, kavics- és palabányákban és fejtőkben.

1. A m. kir. kereskedelemügyi miniszternek 1930. évi 139.428/XI. számú rendelete

a kő-, agyag-, homok-, kavics- és palabányákban és fejtőkben foglalkoztatott munkások testi épségének és egészségének védelme tárgyában.

A kő-, agyag-, homok-, kavics- és palabányákban, fejtőkben foglalkoztatott munkások testi épségének és egészségének védelme érdekében az 1893:XXVIII. tc. 1. §-ának utolsó előtti bekezdése és az 1884:XVII. tc. 116. §-a alapján a következőket rendelem:

1. §.

A kő-, agyag-, homok-, kavics- és palabányák, fejtők (az alábbiakban: bányák) művelésének megkezdése előtt a felső rétegek szélén legalább két méter szélességben a földet és a laza kőzetet el kell takarítani. Ha a fedőréteg négy méterrel magasabb, a letakarítást a fedőréteg anyagára és szilárdságára, valamint egyéb helyi viszonyokra figyelemmel, megfelelően nagyobb szélességben kell végezni. A letakarításnak felülről lefelé haladó pásztákban kell történnie, a takaróréteget tehát alávájás (alábányászás) útján eltávolítani nem szabad. A lefedésből nyert, illetve a bánya művelése közben keletkezett földet vagy bányatörmeléket nem szabad a bányában hagyni, hanem az erre a célra kijelölt gorctérre kell szállítani.

2. §.

A bányászást a bánya területének határvonalaitól csak oly távolságban szabad megkezdeni, illetőleg a bányát csak annyira szabad

kiaknázni, hogy a bánya felső szélén a bánya területének határvonalától számított legalább két méter széles földsáv maradjon.

Amennyiben a bánya művelés alatt álló, avagy emberek vagy állatok által járt területekkel határos, a bányaterület határvonalán a leesés megakadályozására alkalmas kerítést vagy korlátot kell felállítani.

Amennyiben a bánya közelében útvonal vezet, a bánya területének az útvonal felé eső határvonalán megfelelő hosszúságban szintén kerítést vagy korlátot kell felállítani.

3. §.

A kitermelésnek — a geológiai viszonyok, a rétegtelepülések, dűlések figyelembevételével — úgy kell történnie, hogy a csuszamlások, omlások elkerülhetők legyenek.

Amennyiben a termelendő réteg három méternél magasabb, a termelő munkát csak lépcsőzetesen szabad végezni. Az egyes lépcsőknek oly széleseknek kell lenniök, hogy azokon veszély nélkül járni lehessen. Az egyes lépcsők magasságát, a termelendő anyag minőségének figyelembevételével, szakértő meghallgatása után, az iparhatóság állapítja meg.

Amennyiben a lépcsőzetes művelés akár a kihasználni szándékolt anyag elhelyezkedése miatt, akár pedig közlekedési okokból keresztülvihető nem lenne, a ferde bányászás is meg van engedve.

A fejtés általában mindenkor csak felülről lefelé haladó pásztákban történhetik, a fejtendő réteg alábányászása tehát tilos.

A bányaművelésnek a második, harmadik és negyedik bekezdésekben körülírt módjától eltérésnek csak az iparhatóság engedélye alapján van helye. Az iparhatóság ily engedélyt csak megokolt esetekben, kivételesen és csak az illetékes kerületi iparfelügyelő bevonásával tartott helyszíni eljárás alapján adhat.

4. §.

A bányákban a csapadékvíz rendes levezetéséről gondoskodni kell. A meglévő vízfolyás útját elzárni, a csapadékvizet a bányában összegyüjteni vagy célszerűtlen elvezetésük által a bányában posványok képződését lehetővé tenni nem szabad.

5. §.

A bányafalakat naponta, a munka megkezdése előtt, gondosan meg kell vizsgálni. A vizsgálatot esősebb időszakokban és a téli olvadás idején, valamint nagyobb robbantások után, naponta többször is meg kell ismételni.

A meglazult anyagot azonnal le kell takarítani.

Fejtés és letakarítás idején a bányafal tövében vagy a bánya olyan részén, ahol a leomló anyag balesetet okozhat, nem szabad dolgozni.

6. §.

Kőbányákban, kőfejtő-, kővágó-, kőzúzó-, kőcsiszoló- és fényezőüzemekben tizenhatodik életévüket még be nem töltött egyéneket a lefedési, bányatakarítási, kőszállítási (kőhordási), kőrakodási, robbantási munkákkal, továbbá a robbanó anyagok kezelése körüli munkákkal és a kőtörő etetése körüli teendőkkel foglalkoztatni nem szabad.

7. §.

Eskórban szenvedő, nagyothalló, nagyfokúan rövidlátó, satnya, vagy aggkori gyengeségben szenvedő egyéneket veszélyes helyeken foglalkoztatni nem szabad.

Az ittas egyéneket a munkahelyről el kell távolítani.

Iszákos munkásokat bányákban foglalkoztatni nem szabad.

8. §.

Az olyan munkákat, amelyeknek végzése a szem sérülését vonhatja maga után (pl. kavicstörő munkát, kemény kőzet vésését, formakövek vágását), csak védő szemüveg alkalmazásával szabad végeztetni.

Az ilyen munkánál alkalmazottakat munka közben egymástól olyan távol kell elhelyezni, hogy a kőszilánkok a közelben dolgozókat meg ne sérthessék. Ha ez lehetséges nem lenne, az egyes munkások közé megfelelő válaszfalat kell állítani.

Ha valamely munkánál az előző bekezdésben említett szemüveg elég védelmet nem nyujt, a munkásoknak drótból készült arcvédőt is kell adni.

9. §.

Azokat a munkásokat, akik a bánya magasabb helyein dolgoznak és a leesés veszélyének vannak kitéve, heveder és kötél alkalmazásával kell a leesés veszélyétől megóvni.

10. §.

Az olyan bányákban, melyekben rendszerint öt vagy ennél több munkást alkalmaznak, a szabadban foglalkoztatott munkások részére, a munkaszünetekben való használatra, padlózott, világos, hideg időben fűtött, olyan tágas pihenőhelyiséget kell rendelkezésre bocsátani, hogy abban minden munkás részére egy-egy ülőhely jusson.

Lehetővé kell tenni továbbá, hogy a munkások ebben a helyiségben a magukkal hozott ételeket megmelegíthessék és elfogyaszthassák.

Ezeket a helyiségeket naponta takarítani kell és raktár céljaira felhasználni nem szabad.

Amennyiben valamely bánya közelében olyan lakott helyiségek vannak, amelyek lehetővé teszik, hogy a bánya összes munkásai a munkaszüneteket ezekben a helyiségekben tölthessék, az iparhatóság

az első bekezdésben említett helyiség létesítésének és berendezésének kötelezettsége tekintetében könnyítéseket állapíthat meg.

11. §.

Az olyan bányákban, melyekben rendszerint ötnél kevesebb munkást foglalkoztatnak, a 10. §-ban említett pihenőhelyiség tekintetében, a mutatkozó szükséghez képest, az iparhatóság esetről-esetre rendelkezik.

12. §.

A kőbányákban és kőfejtőkben alkalmazott kőfaragók és kőhasítók részére az időjárás viszontagságai ellen való védelem céljából fedett vagy zárt munkahelyeket kell rendelkezésre bocsátani.

13. §.

Gondoskodni kell arról, hagy a bányákban kellő mennyiségben egészséges, friss ivóvíz álljon a munkások rendelkezésére.

14. §.

A bányákban a közegészség és köztisztaság követelményeinek megfelelő árnyékszékeket kell a szükséges számban felállítani.

15. §.

Minden bányában az elsősegélynyujtás céljaira megfelelő nagyságú és berendezésű mentőszekrényt kell készen tartani. Ezenfelül az ötnél kevesebb munkást foglalkoztató bányákban legalább egy, az öt vagy ennél több munkást foglalkoztató bányákban legalább két könnyű hordágyat kell súlyos sérülés esetén leendő használatra készen tartani.

16. §.

Az elsősegély nyujtására minden bányatelepen két állandó alkalmazottat (művezetőt vagy előmunkást) kell kioktatni. A kioktatást bármely hatósági orvos teljesítheti.

17. §.

A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter 108.421/1927. sz rendeletével kiadott „Elsősegélynyujtás“ című falitáblának legalább egy példányát minden bányában ki kell függeszteni. A falitáblákat azokban a bányákban, ahol a munkásoknak pihenőhelyiség (10. §) áll rendelkezésükre, ebben a helyiségben, azokban a bányákban pedig, ahol ilyen pihenőhelyiség nincsen, erre alkalmas más helyen kell kifüggeszteni.

18. §.

Idegeneket a bánya területén megtűrni nem szabad.

Ételhordó személyeknek csakis ebédidőben, a munkaszünet alatt szabad a bányákban tartózkodniok.

A termelt anyagokat szállító fuvarosok részére a felrakodás céljára olyan helyeket kell kijelölni, ahol őket a fejtés folytán veszély nem érheti.

19. §.

A robbantó anyagok raktározására és szállítására a 40.302/1890. számú belügyminiszteri szabályrendelet intézkedései mérvadók. Ennek megfelelően 3 kg-nál nagyobb mennyiségű robbantó anyagot csak olyan külön raktárban szabad raktározni, amely a 10. §-ban említett pihenőhelyiségtől, valamint a bánya művelés alatt álló részétől legalább ötven méterre esik.

20. §.

A robbantószerek kezelését csak tizennyolcadik életévüket betöltött, hozzáértő, gyakorlott egyénekre szabad bízni.

21. §.

A robbantóanyagraktárban más gyúlékony anyagot, gyutacsot, valamint fémből készült szerszámokat elhelyezni tilos. Ezeknek a raktáraknak jól szellőztethetőknek kell lenniök, azokat kívül szembetűnő helyen: „Tűzveszélyes! Tilos a dohányzás!“ felirattal kell ellátni. A raktárból a robbantóanyagot csak nappal szabad kiszolgáltatni. Mesterséges világító eszközzel a raktárba belépni vagy azokat mesterségesen megvilágítani tilos. A raktár felállítására olyan helyet kell keresni, ahol a robbantóanyag igen nagy hőmérsékleti szélsőségektől meg van óva.

A robbantóanyagot tartalmazó ládákat nem szabad egymáshoz szorosan raktározni s a nedvesedés elkerülése érdekében azokat polcra kell helyezni.

Olyan kartonokat, amelyekben dynamit és hasonló robbantószerek voltak csomagolva, amelyek robbantóanyaggal rendszerint át szoktak itatva lenni, félreeső helyen, megfelelő elővigyázattal el kell égetni.

A meg nem felelő robbantóanyagokat legfeljebb 100 gramm súlyú adagokban félreeső helyen el kell égetni.

Miután a dynamit +8° hőmérséken megfagy és fagyott állapotban már ütődés következtében is felrobban, használat előtt felmelegítéssel kell felolvasztani. Fagyott dynamitot törni vagy vágni nem szabad. A felmelegítésnek vagy előzetesen a dynamittól távoleső helyen 40° C-ra felmelegített meleg vízben, vagy thermophor-szekrényben, vagy e célra szolgáló, villamos árammal működő szekrényekben kell történnie. Kályhára való fektetéssel a felmelegítés tilos.

22. §.

A különböző robbantó- és gyujtószereket a robbantás színhelyére külön-külön faládákban kell szállítani. Közvetlenül a robbantás után a fel nem használt robbantóanyagot ismét a robbantóanyagraktárban kell elhelyezni. Azoknak, akik a robbantóanyagokat kezelik, szállítják, stb., munkaközben dohányozni tilos.

23. §.

Robbantani nyáron rendszerint csak 12 és 13 óra, továbbá 17 és 18 óra között, télen a sötétség beállta előtt szabad. A tervbe vett robbantási időbeosztáshoz az iparhatóság hozzájárulását kell kieszközölni. A robbantások rendszeres idejéről a környék lakosságát megfelelően értesíteni kell.

Az iparhatóság a bánya közelében vezető utak forgalmának biztonsága érdekében kötelezheti a vállalkozót, hogy a robbantások tartama alatt az utakon kellő távolságban őrszemeket állítson fel, akik a közlekedést piros zászlók lengetésével megállítják.

24. §.

A fúrott lyukakban folytásképpen mohát, képlékeny agyagos földet, továbbá beöntött vizet vagy laza száraz homokot, vagy olyan anyagot kell használni, mely szikraképződést kizár. Folytást leverni csak fapálcával szabad. Vasrúdnak ily célra való használata tilos.

A gyujtózsinór megfelelő voltát előzetesen meg kell vizsgálni. A töltényeket csak közvetlenül használat előtt szabad gyutaccsal vagy gyujtózsinórral ellátni. A gyutacsot a gyujtózsinórhoz csak e célra szolgáló különleges fogóval szabad hozzáerősíteni. A töltéseket csak oly berendezéssel szabad gyujtani, amely a gyujtást úgy végzi, hogy az ezzel megbízott munkásoknak elég idejük legyen a biztosított helyre távozni. Villamosgyujtás esetén a vezetékeket csak közvetlenül a gyujtás előtt szabad a gyujtókészülékkel kapcsolni.

A robbanótöltéseknek a fúrólyukban való elhelyezésekor, a fúrólyuk folytásakor és az el nem sült töltések eltávolításakor előforduló veszélyek korlátozására biztosító gyujtókészüléket kell használni.

25. §.

A töltések meggyujtására csak az üzemvezető munkafelügyelőnek vagy az ezzel kifejezetten megbízott egyénnek szabad a parancsot kiadni és pedig csak akkor, ha valamennyi munkás előtt ismeretes kürt, harang, síp vagy egyéb jelzést háromszor leadatta és ha meggyőződött arról, hogy valamennyi munkás a menedékhelyre vagy egyéb biztosított helyre távozott. Az első jelzés után a munkások a részükre kijelölt védett helyre távozni kötelesek, ahol addig kell maradniok, amíg a robbanás befejezése után újabb jelt nem adnak.

Ha valamely töltés nem robbant fel vagy kifújt, úgy a védett helyről való távozásra a jelt csak az utolsó gyujtástól számított harminc perc eltelte után szabad megadni. Villamosgyujtás esetén tíz perc várakozási idő kötelező és az ok megvizsgálása előtt a vezetéket az áramforrásból ki kell kapcsolni.

26. §.

Fel nem robbant töltéseket általában elveszetteknek kell tekinteni, azokhoz tehát a folytás vagy töltés kiszedése, illetve a töltés újbóli felrobbantása céljából hozzányúlni tilos.

Ez a tilalom nem vonatkozik a biztonsági robbantókészülékkel felszerelt töltésekre, amelyeknél a fojtás óvatos eltávolítása után a gyujtótöltést a biztonsági készülékhez erősített sodrony segélyével szabad kihúzni s a töltést új gyujtótöltés bevezetésével újból elrobbantani.

Egyéb esetekben fel nem robbant töltés mellett, azzal párhuzamosan, új fúrólyukat kell fúrni s a fel nem robbant töltést az új fúrólyuk megtöltése és elsütése útján kell felrobbantani. Az új fúrólyukat a régitől olyan távolságban kell fúrni, hogy a fúrószerszám fúrás közben az el nem robbant töltéshez hozzá ne férjen.

Amennyiben a robbantás az anyagot a fúrólyuk legmélyebb pontjáig el nem távolította volna, gondosan meg kell vizsgálni, hogy a fúrólyuk fenekén a robbantóanyag egy része nem maradt-e vissza, vagyis, hogy a töltés egészben elsült-e. Töltés visszamaradása esetén ugyanolyan módon kell eljárni, mint az el nem sült tültéseknél.

27. §.

A robbantás után a laza anyagtömeget gondosan el kell távolítani.

28. §.

Minden bányában a jelen rendelet szövegét szembeötlő és könnyen hozzáférhető helyen ki kell függeszteni. A rendelet egy példányát az üzemvezetők mindegyikének át kell adni.

29. §.

A 10. §-ban említett pihenőhelyiséget a jelen rendelet életbelépésétől számított hat hónap alatt, a 14. §-ban említett árnyékszékeket három hónap alatt kell létesíteni. Az iparhatóság előterjesztett kérelemre, indokolt esetekben, a hathónapi határidőt egy évre, a három hónapi határidőt hat hónapra hosszabbíthatja meg.

30. §.

Amennyiben a bánya üzemét a vállalkozó nem vezeti személyesen, azt üzemvezető alkalmazásával köteles vezetni.

Üzemvezetőül és akadályoztatása esetében annak helyettesekért csak olyan egyént szabad alkalmazni, akinek a bányaművelés kérdéses ágában kellő jártassága és tapasztalatai vannak.

A vállalkozó a hatályban lévő szabályokban megállapított kötelezettségek megtartásáért abban az esetben is felelős, ha üzemvezetőt alkalmaz. Az említett kötelezettségek megszegéséért a vállalkozón felül az üzemvezető is felelős, kivéve azokat az eseteket, amikor a vállalkozó egyenes parancsára cselekedett.

A lefejtés vagy robbantás tartama alatt a vállalkozónak, illetőleg az üzemvezetőnek vagy helyettesének állandóan a bánya területén kell tartózkodnia.

Amennyiben a bánya üzemét a vállalkozó nem vezeti személyesen, a bányában alkalmazott üzemvezetőnek és helyettesének nevét, vala-

mint személyükben beállott minden változást az elsőfokú iparhatóságnak és az illetékes iparfelügyelőnek be kell jelentenie. A bejelentést az alkalmazásba vétel, illetőleg a beállott változás napjától számított nyolc nap alatt kell megtenni.

A vállalkozó és az üzemvezető kötelesek az iparfelügyelőnek, vizsgálatai alkalmával, a helyszínen rendelkezésre állani és az üzemre vonatkozó felvilágosításokat megadni. Ha az üzemvezetőt vagy helyettesét az illetékes kerületi iparfelügyelő feladatának teljesítésére alkalmatlannak találja, erről az üzemvezető terhére megállapított tények közlésével az illetékes elsőfokú iparhatóságot értesíti. Az iparhatóság megfelelő vizsgálat előrebocsátása után a vállalkozót más üzemvezető alkalmazására kötelezheti.

31. §.*

Aki a jelen rendelet 1—10. és 12—30. §-aiban megállapított kötelességek vagy tilalmak valamelyike ellen vét, amennyiben cselekménye vagy mulasztása súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és e rendelet alapján kétszáz pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

32. §.

A 31. § alá eső kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, hatáskörébe tartozik. Harmadfokon a kereskedelemügyi minisztérium előadójának részvételével a belügyminisztériumban szervezett Kihágási Tanács bíráskodik.

33. §.

Amennyiben valamely bánya tekintetében az ebben a rendeletben foglalt rendelkezéseken túlmenő óvszabályok megállapítása kívánatos, az illetékes iparfelügyelő ezeknek elrendelése céljából megkeresést intéz az illetékes elsőfokú iparhatósághoz.

34. §.

Ennek a rendeletnek rendelkezéseit azokra a bányákra is alkalmazni kell, amelyek a rendelet kihirdetése előtt keletkeztek.

35. §.

Ez a rendelet a kihirdetést követő harmincadik napon lép életbe.

Budapest, 1930. évi december hó 5-én.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 175.952/IX. d. 1932. számú rendelete a kő-, agyag-, homok-, kavics- és palabányák és fejtők üzemvezetőiről.

A kő-, agyag-, homok-, kavics- és palabányákban és fejtőkben foglalkoztatott munkások testi épségének és védelme tárgyában 1930.

* A pénzbüntetés Ft értékét l. a függelékben.

évi december hó 5-én 139.428. K. M. szám alatt kiadott rendeletnek (lásd 467. oldal) az üzemvezetésről szóló 30. §-ban foglaltak kapcsán felhívom kerületi Iparfelügyelő Úr figyelmét a mérnöki kamara tagjainak fenntartott mérnöki munkákról szóló 1929. évi 127.000 K. M. számú rendelet határozmányaira. Ez utóbbi rendelet 1. §-ának 24. pontja értelmében az iparhatóság által fokozottan veszélyesnek nyilvánított, vagy oly kő-, agyag-, homok- és kavicsbányákban, melyeknek napi 400 m^3-nél nagyobb teljesítőképességű zúzógépeik vannak, csak olyan mérnök lehet az üzemvezető, aki a mérnöki kamarának tagja, vagy pedig ezen munkák végzésére az említett rendelet 5. §-ában előírt jogosítvánnyal rendelkezik.

E követelmény az üzemvezető szakképzettsége tekintetében oly minimumnak tekintendő, amely mellett érintetlen marad az iparfelügyelőnek az előbb idézett rendelet 30. §-ában említett azon kötelessége, hogy az esetben, ha valamelyik művezetőt feladatának teljesítésére alkalmatlannak találja, az iparhatóság útján más üzemvezető alkalmaztatásáról tartozik gondoskodni.

Budapest, 1932. évi december hó 1-én.